

Slib odškodnění

Slib odškodnění je zvláštní případ tzv. mimoodpovědnostní náhrady škody, u kterého se nezkoumá protiprávnost, zavinění nebo existence jakýchkoli liberačních důvodů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 805/2002, ze dne 28.1.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Č. a.s. p. n. d. a m. z., proti žalovanému P. Ř., zastoupenému, advokátem, o zaplacení 1,689.469,- Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 14 Cm 156/97, o dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 15. května 2002, č.j. 3 Cmo 660/2000-55, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze shora označeným rozsudkem změnil zamítavý rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 12. dubna 2000, č.j. 14 Cm 156/97-31a), tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobkyni částku 1,689.469,- Kč s 15% úrokem z prodlení od 12. září 1996 do zaplacení a potvrdil zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně ve zbytku požadovaného příslušenství (první odstavec výroku). Odvolací soud dále žalovanému uložil zaplatit žalobkyni náklady řízení před soudy obou stupňů (druhý odstavec výroku).

V odůvodnění rozhodnutí odvolací soud uvedl, že předmětem žaloby je náhrada škody, která vznikla žalobkyni jako deklarantovi úhradou celního dluhu podle rozhodnutí celního úřadu za nesplnění podmínek celního režimu tranzitu spočívajícího v nepředložení zboží výstupnímu celnímu úřadu v důsledku jeho odcizení, k němuž došlo při přepravě zboží prováděné žalovaným.

Odvolací soud vyšel při přezkoumání odvolání žalobkyně ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ze svých skutkových zjištění, která učinil z dohody o spolupráci v mezinárodní kamionové přepravě zboží ze dne 9. června 1993 uzavřené mezi účastníky (dále též jen „dohoda o spolupráci“), kterou opakoval dokazování. V posuzované věci shledal rozhodným závazek žalovaného obsažený v článku 2 uvedené dohody „-dodat zásilku v nezměněném stavu přijímacímu celnímu úřadu ve lhůtě stanovené na celní průvodce,...- v případě nedodání zásilky k přijímacímu celnímu úřadu ve stanovené lhůtě uhradit Č. a.s. v plné výši náhradu za celní dluh váznoucí na nedodané zásilce, případně další náklady nebo způsobenou škodu, které by Č. a.s. v této souvislosti vznikly.“ Samotnou dohodu odvolací soud posoudil jako smlouvu podle § 269 odst. 2 obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), jejíž ujednání účastníci vztáhli na každou později uzavřenou přepravní smlouvu, jež se v ostatním řídila Úmluvou o mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR), uveřejněnou vyhláškou ministra zahraničních věcí pod číslem 11/1975 Sb. (dále též jen „Úmluva CMR“). Odvolací soud neshledal žádný důvod k vyslovení neplatnosti citované dohody, neboť v ní podle jeho názoru o odchylku od ustanovení o přepravní smlouvě CMR a nároků z ní upravených ve vyhl. č. 11/1975 Sb., jak má na mysli její ustanovení článku 41, nejde. Citované ujednání článku 2. stojí zcela samostatně a nezávisle vedle úpravy povinností dopravce z přepravní smlouvy CMR a nároků oprávněného vůči dopravci z této smlouvy. Pominout nelze podle odvolacího soudu ani obecnou zásadu, že dobrovolně lze převzít smluvně širší rozsah odpovědnosti než stanoví právní předpis, s čímž Úmluva CMR v článku 28. počítá.

Shodně se soudem prvního stupně tak odvolací soud dospěl k závěru, že v daném případě nejde o uplatnění nároku z odpovědnosti dopravce z přepravní smlouvy CMR. Potud se odvolací soud se soudem prvního stupně ztotožnil. Nesprávným však již shledal jeho závěr o naplnění liberačního důvodu dle § 374 odst. 1 obch. zák., přičemž připuštění liberace žalovaného označil za rozporné s charakterem jeho závazku v článku 2. dohody, který převzal bez jakýchkoli výjimek a podmínek, a který je třeba podle odvolacího soudu považovat za slib odškodnění podle § 725 obch. zák. Předpoklady, za nichž podle tohoto ustanovení nastupuje povinnost žalovaného poskytnout žalobkyni

náhradu za celní dluh, byly splněny a je přitom nerozhodné, že k nedodání zboží určenému celnímu úřadu došlo v důsledku odcizení zásilky. Protože odvolací soud, shodně se soudem prvního stupně, námitce promlčení vznesené žalovaným, vycházejí z ustanovení §§ 392 a 397 obch. zák., nepřisvědčil, dospěl k závěru, že nárok žalobkyně opírající se o závazek žalovaného v článku 2. dohody, je důvodný. Proto rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobkyni požadovanou částku s příslušenstvím, přičemž vzhledem k datu výzvy k poskytnutí plnění a přiměřené době k takovému plnění považoval za odpovídající počátek prodlení den 12. září 1996.

Proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu jeho měnícího výroku podal žalovaný z důvodu nesprávného právního posouzení věci dovolání. V něm zejména rozporoval závěry odvolacího soudu, že v daném případě nejde o uplatnění nároku z přepravní smlouvy a o zkoumání z ní vyplývající odpovědnosti dopravce a že k promlčení žalovaného nároku nedošlo. Podle dovolatele je třeba jeho odpovědnost posuzovat ve smyslu Úmluvy CMR, která jasně stanoví v článku 23 rozsah škod (kromě škody na zásilce se hradí dovozní, clo a jiné výlohy vzniklé v souvislosti s přepravou zásilky), které je povinen dopravce (žalovaný) při ztrátě zásilky nahradit, a upravuje i otázku promlčení. Namítl, že dohoda o spolupráci uzavřená mezi účastníky řeší využívání služeb žalovaného jako dopravce pouze rámcově, zatímco při konkrétní objednávce přepravy žalobkyní u žalovaného se řídí právní vztah plně Úmluvou CMR, jakožto speciální právní úpravou mající přednost před obecnou právní úpravou. Konkrétně poukázal dále na její článek 17 odst. 2., podle něhož se odpovědnost za ztrátu zásilky zprostil v důsledku toho, že tuto ztrátu nemohl odvrátit a její následky odstranit nebylo v jeho moci, jakož i na její článek 32 odst. 1 písm. b) upravující u nároků z přeprav jednorocní promlčecí dobu. Totéž jeho vyvinění by podle dovolatele nastalo i v případě aplikace obecné úpravy, neboť odcizení zásilky by bylo třeba posoudit ve smyslu § 374 obch. zák. jako okolnost vylučující jeho odpovědnost za škodu, která nastala nezávisle na jeho vůli a která mu bránila ve splnění povinnosti dodat zásilku. Na podporu svého názoru poukázal i na ustanovení § 399 obch. zák., které zakotvuje u práv vzniklých z celkového zničení nebo ztráty zásilky jednorocní promlčecí dobu, která běží ode dne, kdy měla být zásilka doručena příjemci. V otázce úroků z prodlení dovolatel namítl, že jejich požadovaná výše je v rozporu s Úmluvou CMR, která stanoví maximálně 5% úrok p.a., neboť je nesporné, že se i dohoda o spolupráci týká uzavírání přepravní smlouvy, která nemůže být v případě mezinárodní přepravy uzavřena odchylně od cit. úmluvy. Protože se podle dovolatele v posuzované věci v každém případě jednalo o vztah vyplývající z přepravní smlouvy, je třeba jím vznesenou námitku promlčení posoudit jako důvodnou. Navrhl, aby Nejvyšší soud před rozhodnutím o dovolání odložil vykonatelnost napadeného rozhodnutí, které požadoval zrušit.

Podle bodu 17., hlavy I, části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001 – dále též jen „o. s. ř.“). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud věc ve shodě s bodem 15., hlavy I, části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb. rovněž projednal podle dosavadního znění občanského soudního řádu, jak sám výslovně zmínil v důvodech rozsudku.

Dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť směřuje proti té části rozsudku odvolacího soudu, již byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé; není však důvodné.

Existenci vad uvedených v § 237 odst. 1 o. s. ř., jakož i vad řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž dovolací soud přihlíží v případě přípustného dovolání, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), Nejvyšší soud z obsahu spisu neshledal a dovolatel je ani netvrdil.

Podle § 242 odst. 3 věty první, o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání.

Dovolatel namítl, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

O nesprávné právní posouzení věci či určité právní otázky ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. se jedná v případě, kdy odvolací soud na zjištěný skutkový stav použije nesprávný právní předpis nebo správně použitý právní předpis nesprávně vyloží, případně ho na daný skutkový stav nesprávně aplikuje.

Posoudit, zda je napadený rozsudek odvolacího soudu se zřetelem k uplatněnému dovolacímu důvodu správný (§ 243b odst. 1 o. s. ř.), znamená v tomto případě podrobit dovolacímu přezkumu zejména právní závěr odvolacího soudu, že o uplatnění nároku z přepravní smlouvy CMR a z ní vyplývající odpovědnosti dopravce nejde, ale je třeba vycházet z obecné právní úpravy, konkrétně ze závazku žalovaného v článku 2. cit. dohody o spolupráci, který odvolací soud kvalifikoval jako slib odškodnění podle § 725 obch. zák.

Z obsahu spisu vyplývá, že předmětem sporu je náhrada škody vzniklá žalobkyni úhradou celního dluhu.

Podle právního závěru odvolacího soudu se v posuzované věci nejedná o nárok z přepravní smlouvy, nýbrž jde o nárok vyplývající ze závazku žalovaného obsaženého v článku 2. dohody o spolupráci uzavřené mezi účastníky, kterou kvalifikoval jako smlouvu podle § 269 odst. 2 obch. zák. Podle odvolacího soudu stojí cit. ujednání článku 2. dohody, které posoudil jako slib odškodnění podle § 725 obch. zák., zcela samostatně a nezávisle vedle úpravy povinností dopravce z přepravní smlouvy CMR a nároků z ní, upravených ve vyhlášce č. [11/1975](#) Sb.

Podle skutkových zjištění soudů obou stupňů převzal žalovaný v článku 2. cit. dohody o spolupráci mimo jiné závazek dodat zásilku v nezměněném stavu přijímacímu celnímu úřadu ve lhůtě stanovené na celní průvodce, jakož i v případě nedodání zásilky k přijímacímu celnímu úřadu ve stanovené lhůtě uhradit žalobkyni v plné výši náhradu za celní dluh váznoucí na nedodané zásilce, případně další náklady nebo způsobenou škodu, které by žalobkyni v této souvislosti vznikly.

Úmluva CMR byla uveřejněna ve Sbírce zákonů vyhláškou ministra zahraničních věcí č. [11/1975](#) Sb., takže má ve smyslu ustanovení § 756 obch. zák. přednost před ustanoveními obchodního zákoníku upravujícími přepravní smlouvu.

Podle preambule Úmluvy CMR se smluvní strany na této Úmluvě dohodly, uznajíc účelnost jednotné úpravy podmínek přepravní smlouvy v mezinárodní silniční nákladní dopravě, zejména pokud jde o přepravní doklady užívané při této dopravě a o odpovědnost dopravce.

V kapitole IV. Úmluvy CMR (článek 17. až 29.) je upravena odpovědnost dopravce.

Podle článku 17 odst. 1 Úmluvy CMR dopravce odpovídá za úplnou nebo částečnou ztrátu zásilky anebo za její poškození, které vznikne od okamžiku převzetí zásilky k přepravě až do okamžiku jejího vydání, jakož i za překročení dodací lhůty. Podle odstavce 2 téhož článku se dopravce této odpovědnosti zproští, jestliže ztráta zásilky, její poškození nebo překročení dodací lhůty bylo zaviněno oprávněným, příkazem oprávněného, který nebyl vyvolán nedbalostí dopravce, vlastní vadou zásilky nebo okolnostmi, které dopravce nemůže odvrátit a jejichž následky odstranit není v jeho moci.

V článku 23 odst. 1. Úmluvy CMR se uvádí, že má-li dopravce podle ustanovení této Úmluvy povinnost nahradit škodu za úplnou nebo částečnou ztrátu zásilky, vypočítá se náhrada z hodnoty zásilky v místě a době jejího převzetí k přepravě. Podle čtvrtého odstavce téhož článku se kromě náhrady škody hradí dovozní, clo a jiné výlohy vzniklé v souvislosti s přepravou zásilky s tím, že se jiné škody neplatí.

Podle článku 28 odst. 1 Úmluvy CMR může-li ztráta zásilky, její poškození nebo překročení dodací lhůty u přepravy, na kterou se Úmluva CMR vztahuje, vést podle příslušných právních předpisů k uplatnění mimosmluvních nároků, může se dopravce odvolat na ta ustanovení Úmluvy CMR, která vylučují jeho odpovědnost nebo která určují nebo omezují rozsah náhrady škody.

Podle článku 41 odst. 1 Úmluvy CMR jsou všechna ujednání, která se přímo nebo nepřímo odchyľují od ustanovení Úmluvy CMR (s výjimkou ustanovení článku 40), neplatná a právně neúčinná.

Podle odvolacího soudu není v článku 2. dohody o spolupráci uzavřené mezi účastníky upravena odpovědnost dopravce (žalovaného) za škodu na přepravované zásilce ve smyslu článku 17 odst. 1 Úmluvy CMR, nýbrž jeho závazek dodat zásilku v nezměněném stavu přijímacímu celnímu úřadu ve lhůtě stanovené na celní průvodce a jeho odpovědnost za škodu vůči žalobkyni z tohoto nesplněného závazku, která zahrnuje v plné výši náhradu za celní dluh váznoucí na nedodané zásilce, případně další náklady nebo způsobenou škodu, které by žalobkyni v této souvislosti vznikly.

Pokud tedy odvolací soud dospěl k závěru, že se v případě žalovaného nároku o nárok z přepravní smlouvy nejedná, nýbrž jde o škodu z nesplněného závazku, kterou Úmluva CMR neupravuje a k jejíž náhradě se žalovaný v článku 2. dohody o spolupráci zavázal, a v důsledku toho v posuzované věci z přepravní smlouvy a Úmluvy CMR nevycházel a možnost aplikace i jejich článků 28 a 41 výslovně vyloučil, nelze mu vytknout žádné pochybení. Proto také dovolací soud nemohl přisvědčit námitkám dovolatele, který se dovolával zproštění své odpovědnosti vůči žalobkyni podle článků 17 odst. 2. a 23 Úmluvy CMR, jakož i promlčení žalovaného nároku v jednoroční promlčecí době podle jejího článku 32 odst. 1 písm. b).

Podle § 269 odst. 2 obch. zák. mohou účastníci uzavřít i takovou smlouvu, která není jako smluvní typ upravena v obchodním zákoníku, pod sankcí její neplatnosti je však nutné, aby v ní dostatečně určili předmět svých závazků.

Podle skutkového zjištění odvolacího soudu učiněného z Dohody o spolupráci uzavřené mezi účastníky byla jejím předmětem realizace budoucích kamionových přeprav zboží vozidly žalovaného podle objednávek žalobkyně, jakož i provádění celního řízení v režimu tranzitu i režimu volného oběhu s tím, že vztahy mezi nimi u konkrétních přepravních smluv, pokud nejsou upraveny touto dohodou, se řídí Úmluvou CMR.

Slibem odškodnění ve smyslu § 725 odst. 1 obch. zák. se slibující zavazuje, že nahradí příjemci slibu škodu, jež mu vznikne z určitého jeho jednání, o něž ho slibující žádá a k němuž není příjemce slibu povinen. Podle odstavce 2 téhož ustanovení musí být slib odškodnění učiněn písemně.

Podle § 726 odst. 1 obch. zák. vzniká závazek slibujícího doručením písemného prohlášení slibujícího jeho příjemci.

Pojem škody se tu používá v obecném významu a charakterizuje, že jde o náhradu majetkové újmy, která případně z požadovaného jednání, pokud bude skutečně vykonáno, vznikne a že rozsah této majetkové újmy se rozumí tak, jak je chápán pod pojmem škoda, tj. jak je vymezen v obecné právní úpravě. Přitom však nejde o náhradu škody ve smyslu § 373 a násl. obch. zák., nejde o závazek z odpovědnosti, ale o závazek založený právním úkonem.

Proto je slib odškodnění v právní teorii označován jako zvláštní případ tzv. mimoodpovědnostní náhrady škody, u kterého se v žádném případě nezkoumá protiprávnost, zavinění nebo existence jakýchkoli liberačních důvodů.

Dovolací soud dospěl k závěru, že odvolací soud právně nepochybil, pokud uvedenou část ujednání článku 2. dohody o spolupráci posoudil jako slib odškodnění podle § 725 obch. zák. Toto ujednání, obsahující závazek žalovaného jako slibujícího v případě nedodání zásilky k příjímáckému celnímu úřadu ve stanovené lhůtě poskytnout žalobkyni coby příjemci slibu náhradu za celní dluh, u něhož byla dodržena písemná forma vyžadovaná zákonem, pojmové znaky § 725 obch. zák. naplňuje a rovněž tak podmínky, za nichž nastupuje povinnost žalovaného poskytnout žalobkyni náhradu za celní dluh, byly podle skutkových zjištění soudů nižších stupňů splněny – žalovaný ve stanovené lhůtě deseti dnů zásilku v režimu tranzitu určenému Celnímu úřadu C. nedodal.

Jestliže v případě slibu odškodnění o závazek z odpovědnosti za škodu nejde, pak nelze na posuzovaný případ aplikovat ani ustanovení § 374 obch. zák. upravující okolnosti vylučující odpovědnost, jehož použití odvolací soud správně vyloučil a jehož se v případě použití obecné právní úpravy nesprávně dovolával dovolatel.

Dovolací soud nepřisvědčil ani další námitce dovolatele, že při posuzování jím vznesené námitky promlčení žalovaného nároku mělo být správně vycházeno z jednorocní promlčecí doby podle § 399 obch. zák.

Jak uvedl odvolací soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí, nepřihlédl k námitce promlčení vzhledem k ustanovením § 392 a 397 obch. zák.

Podle § 392 odst. 1, věty první, obch. zák. běží promlčecí doba u práva na plnění závazku ode dne, kdy měl být závazek splněn nebo mělo být započato s jeho plněním (doba splatnosti).

Podle ustanovení § 397 obch. zák. nestanoví-li obchodní zákoník pro jednotlivá práva jinak, činí promlčecí doba čtyři roky.

Ustanovení § 399 obch. zák., jehož aplikace se dovolával dovolatel, zakotvuje jednorocní promlčecí dobu pro práva vzniklá ze škody na dopravovaných věcech a z opožděného doručení zásilky vůči zasílateli a vůči dopravci.

Jak bylo uvedeno již shora, nejde v posuzovaném případě o závazek z odpovědnosti za škodu, nýbrž se jedná o právo na plnění závazku, k němuž se žalovaný zavázal v článku 2. dohody o spolupráci, takže již z tohoto důvodu nebylo možné na daný případ aplikovat § 399 obch. zák.

Zatímco v případě práv na plnění závazku obchodní zákoník obsahuje výslovnou úpravu pro běh promlčecí doby v § 392 obch. zák., speciální úpravu pro její délku neobsahuje. Proto je třeba v otázce délky promlčecí doby práva na plnění závazku vycházet z § 397 obch. zák., podle kterého činí promlčecí doba čtyři roky. Jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozhodnutí, odvolací soud při posuzování námitky promlčení vyšel ze správných zákonných ustanovení, takže mu ani v tomto směru žádné právní pochybení vytýkat nelze.

Z výše uvedeného vyplývá i nedůvodnost námitky dovolatele k přiznané výši úroku z prodlení. Vzhledem k tomu, že se na žalovaný nárok Úmluva CMR nevztahuje, nelze z ní vycházet ani v otázce jeho příslušenství. Pokud tedy odvolací soud přiznal žalobkyni úrok z prodlení ve výši 15 % p. a. určené podle § 369 ve spojení s § 502 obchodního zákoníku „ve znění platném v rozhodné době“, postupoval správně.

Dovolací soud uzavřel, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné, takže dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci nebyl naplněn.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozhodl tak, že dovolání podle § 243b odst. 1 části věty před středníkem o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)